

Arbeids- og
sosialdepartementet

Hva skjer med offentlig tjenestepensjon?

Silje Aslaksen

19. april 2016

Ny statsråd 16. desember – rapport 17. desember!

Arbeids- og sosialdepartementet

Nye pensjonsordninger i offentlig sektor

Rapport fra en arbeidsgruppe

17. desember 2015

Proessen

- Arbeids- og sosialministeren og partene ble 12. juni 2015 enige om at departementet skulle utarbeide en rapport om nye pensjons-ordninger for ansatte i offentlig sektor
- Omforent «oppdragsbeskrivelse»
- Arbeidsgruppe på embetsnivå, møter med partene
- Konstruktiv prosess
- Rapport lagt ut 17. desember

Formålet med rapporten

- «Rapporten skal være grunnlag for å vurdere om man sammen med partene skal arbeide for å oppnå enighet om nye pensjonsløsninger for offentlig ansatte»
- IKKE konkret forslag til nye pensjonsordninger for offentlig ansatte
- Beskriver et mulighetsrom som en ny ordning kan utformes innenfor
- Kartlegging og diskusjon

Disposisjon for dette foredraget

1. Hva er offentlig tjenstepensjon?
2. Hvorfor ny offentlig tjenstepensjon – hva er problemet?
3. Rapport 17. desember
4. Veien videre?

Offentlig tjenstepensjon: Fire hovedgrupper

Lovfestede ordninger

- Statens pensjonskasse
- Sykepleiere
- Apoteker

Sykehusene (Spekter)

KLP:

- Sykepleiere
- Sykehusleger
- Statlige helseforetak

Kommunale ordninger

- KLP
- Kommunale pensjonskasser
- Oslo pensjonsforsikring

Andre

Ymse virksomheter som mer eller mindre frivilling har OfTP eller "offentlig lik" tjenstepensjon

Noen viktige elementer

Broket bilde av
ordninger: lov, tariff,
avtale, frivillig

Ønske om enhetlig
pensjonsløsning for
offentlig ansatte

Forskrift til
kommuneloven:
Kommunale
ordninger ikke
bedre enn SPK

Overføringsavtalen

Sentrale føringer

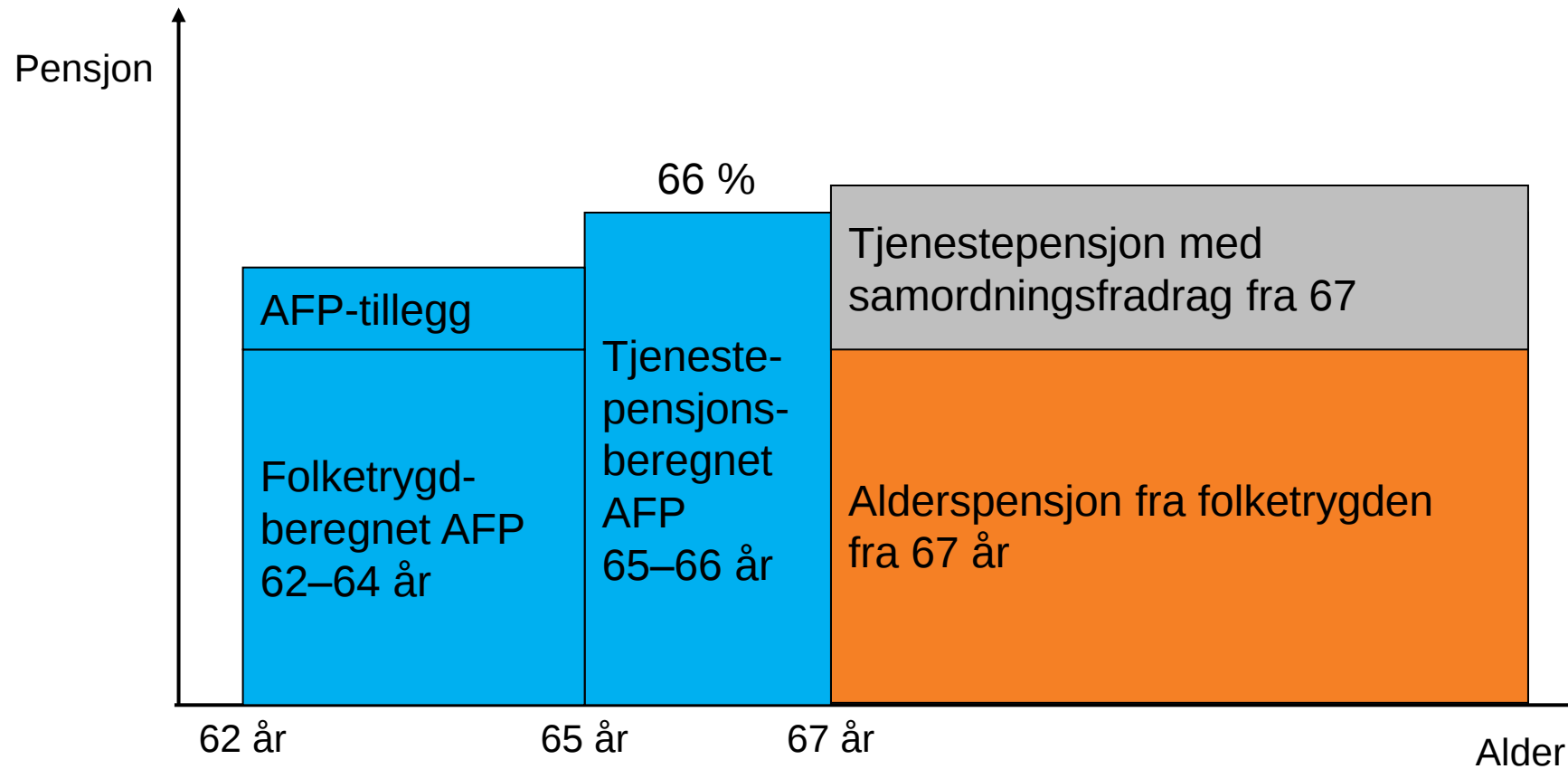
Stortingets pensjonsforlik 26. mai 2005:

- «Den endelige tilpasningen (av offentlig tjenestepensjon) skal skje gjennom *forhandlinger* mellom partene i offentlig sektor»

Sundvolden-erklæringen:

- «... *sammen med partene* i arbeidslivet finner løsninger som reduserer forskjellene mellom pensjonssystemene i privat og offentlig sektor»

Pensjonssystemet i offentlig sektor

Offentlig tjenestepensjon:

- 66 %
- 30 års opptjeningstid
- Sluttlønn

Samordning:

All folketrygd trekkes ikke fra brutto tjenestepensjon

AFP:

- Tidligpensjonsordning
- «Kvalifikasjonsordning»
- Begrenset mulighet for å jobbe i tillegg

Avtalen i lønnsoppgjøret 2009

«**Dagens regler** for offentlig tjenstepensjon (bruttoordningen) og AFP i offentlig sektor **videreføres** med **nødvendige tilpasninger** til innføring av fleksibel alderspensjon i folketrygden fra 2011 og med de tilpasninger som følger av **Stortingets vedtak** fra mai 2005»

- Dvs.
 - AFP 62-64 og 65-66 er uendret
 - Bruttopensjonen og folketrygden levealdersjusteres

To hengeasker fra 2009:

Samordningsregler: Det finnes ikke regler for samordning av tjenestepensjon med folketrygd opptjent etter nye regler

Individuell garanti: Proposisjonen lover en «særskilt vurdering av behovet for eventuelle justeringer» for 1959+

Fra Sundvolden-erklæringen:

Reformere **aldersgrensene**

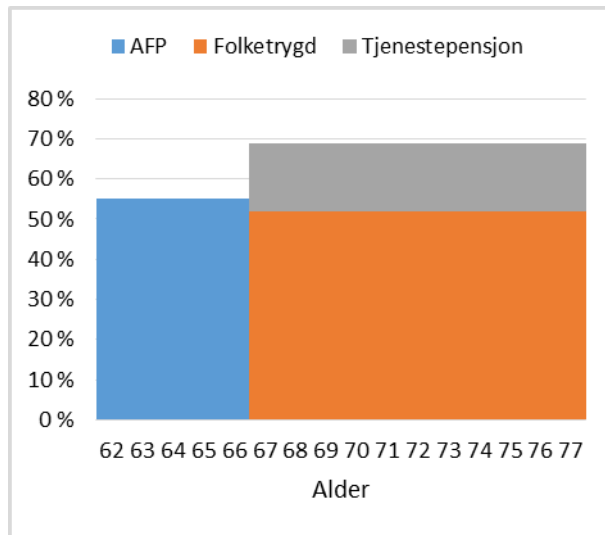
Langsiktig løsning: AFP og offentlig tjenestepensjon (OfTP) i tråd med pensjonsreformen

Pensjonsstatus for offentlig ansatte

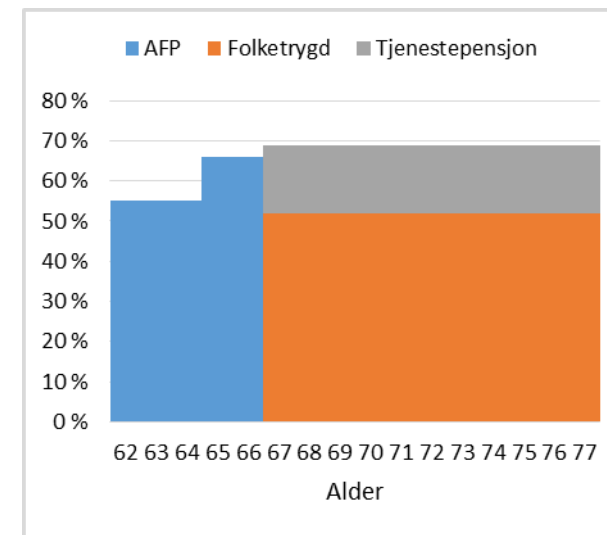
- Har fått beholde AFP som tidligpensjonsordning
- Har ikke den samme fleksibiliteten som i privat sektor
- Har beholdt bruttoordningen med 30 (40) år
- Omfattes av levealdersjustering og ny regulering
- Samordningsregler og individuell garanti ikke avklart

Pensjonssystemet før pensjonsreformen

Privat sektor

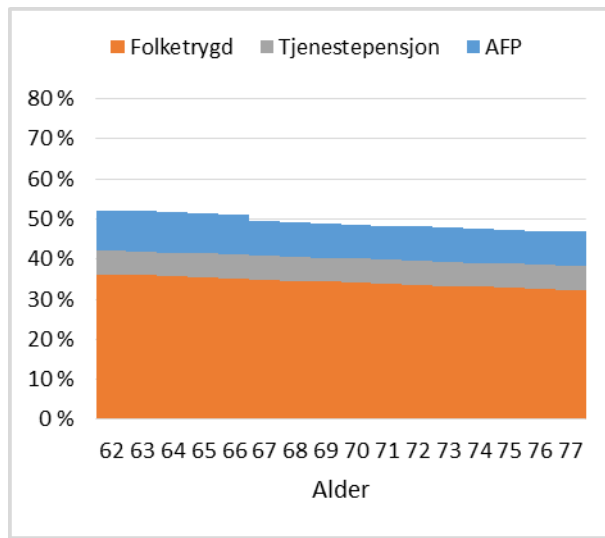

Offentlig sektor

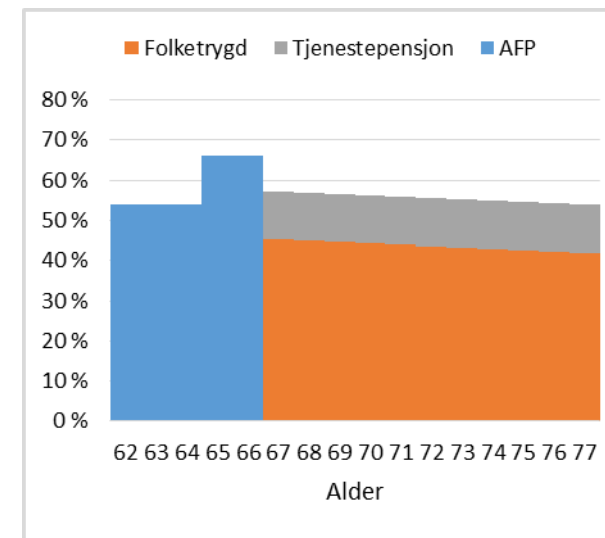

Pensjonssystemet etter pensjonsreformen

Privat sektor

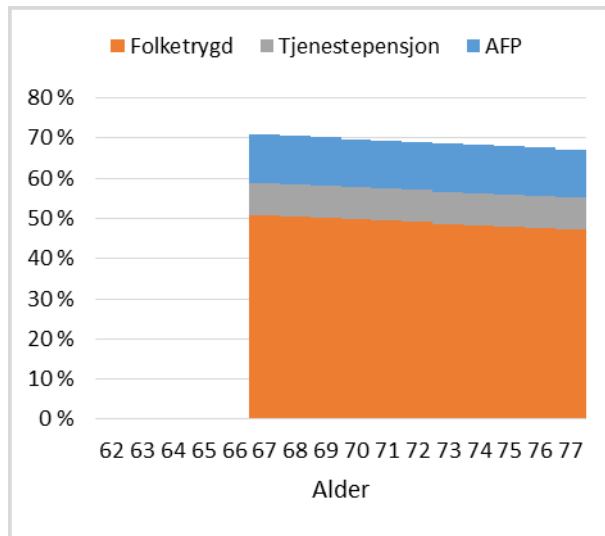

Offentlig sektor

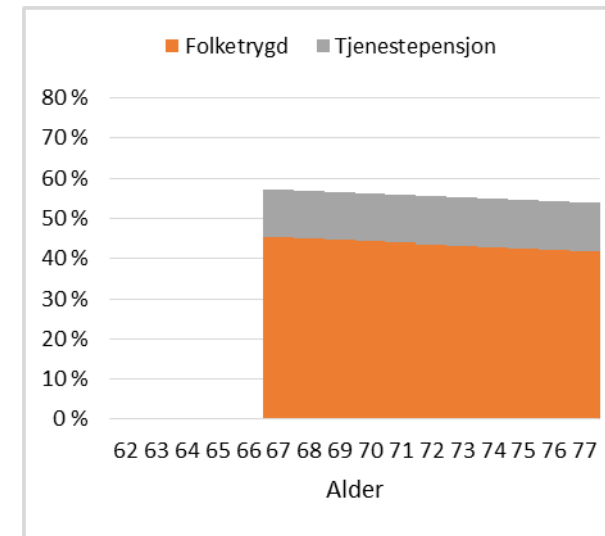

Pensjonssystemet etter pensjonsreformen

Privat sektor

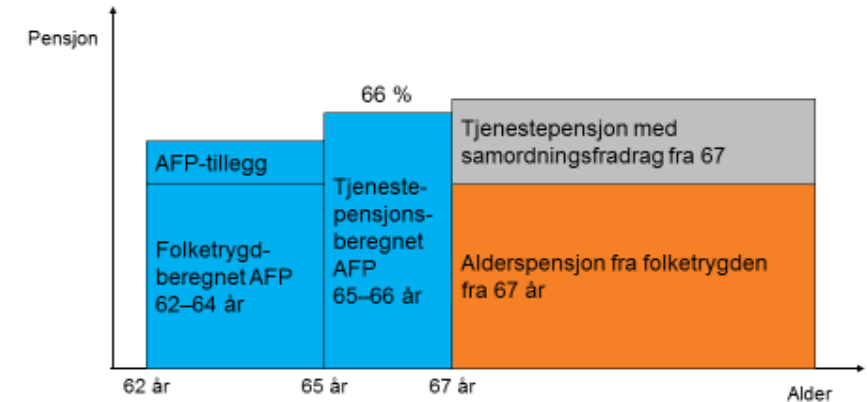
Offentlig sektor

Hvorfor ny offentlig tjenstepensjon – hva er problemet?

Utfordring: Pensjonsreformen – folketrygden

- Nye **opptjenings**regler
 - Opptjening fra første krone
 - Alle år teller (alleårsopptjening)
- Fleksibelt **uttak** 62–75 år
 - Høyere pensjon ved senere uttak
 - Nøytrale regler $\Rightarrow$ kombinere arbeid og pensjon uten avkorting
- **Levealdersjustering**

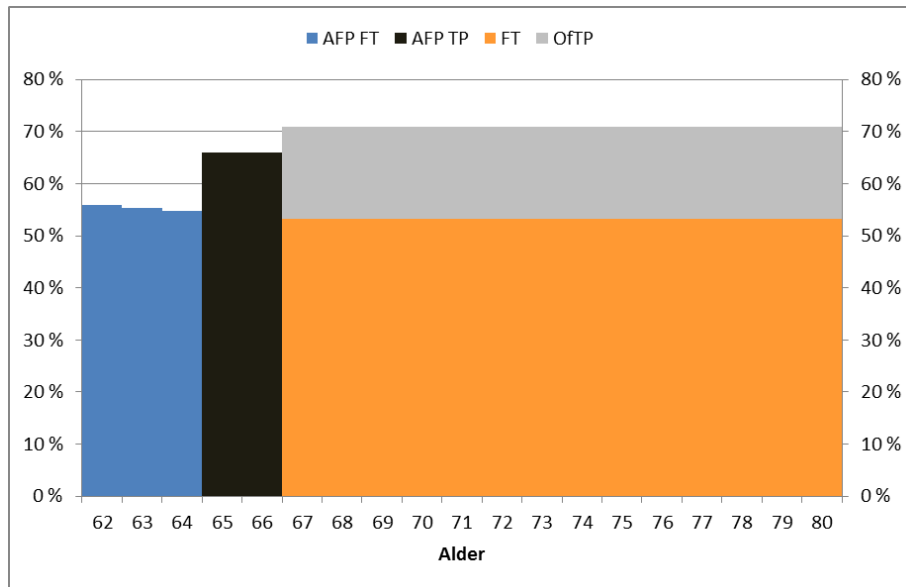

Konsekvenser av pensjonsreformen?

- Pensjonsreformen har gjort at offentlig tjenstepensjon har noen systemsvakheter
- Systemsvakheterne skapes av kombinasjonen av
 - AFP som tidligpensjon
 - bruttomodell med full opptjening etter 30 (40) år
 - levealdersjustering og en nøytralt utformet folketrygd
- På sikt gjør systemsvakheterne at yngre årskull får en dårlig tjenstepensjonsordning

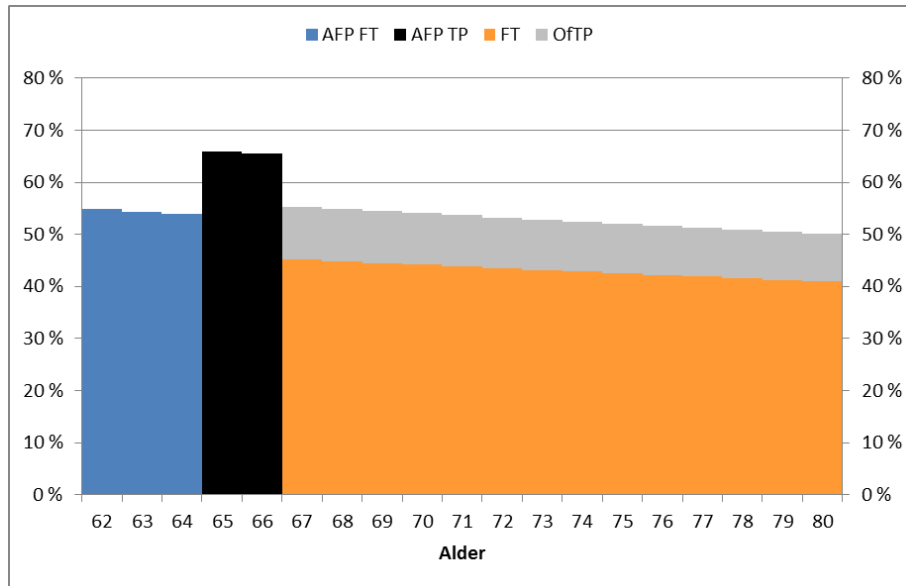
AFP lite attraktiv for yngre årskull

Offentlig tjenestepensjon før pensjonsreformen, samlet pensjon ved tidliguttak

- God tidligpensjon!
- God livsvarig alderspensjon!

Offentlig tjenstepensjon etter pensjonsreformen, samlet pensjon ved tidliguttak 1975-kullet

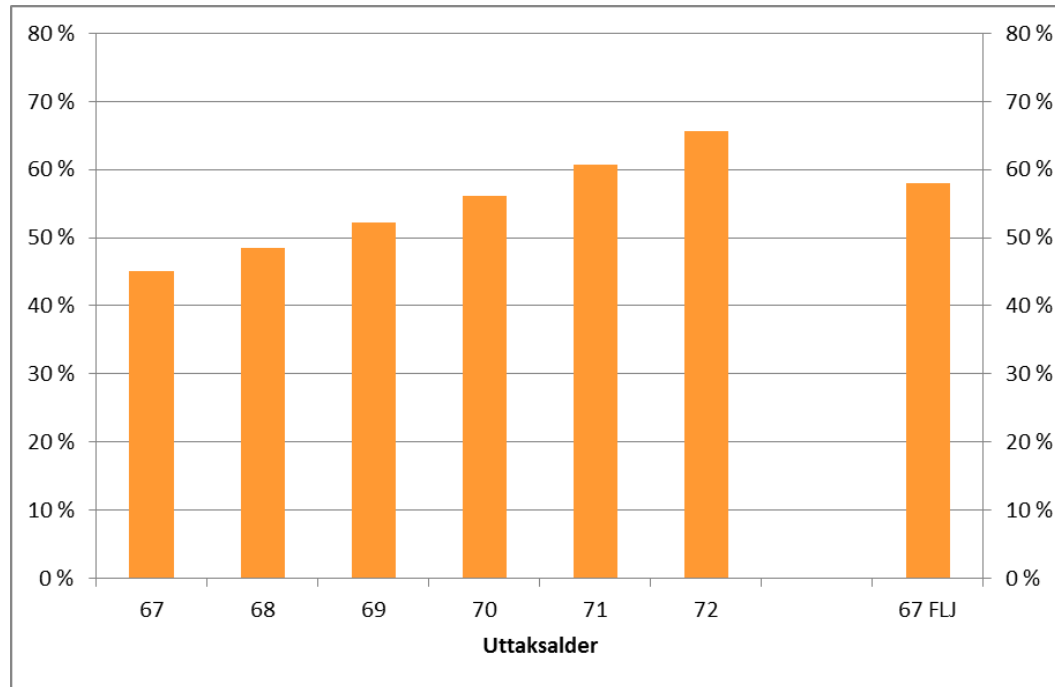
Levealdersjusteringen gjør at pensjonsnivået fra 67 år blir lavt for de som tar ut pensjon tidlig

- Kun de som slutter tidlig som får AFP
- Må velge **enten** AFP og dårlig livsvarig pensjon **eller** god livsvarig pensjon og ingen AFP

→ På sikt vil AFP ordningen bli lite attraktiv

Tjenestepensjonens bidrag reduseres for de
som kompenserer for levealdersjusteringen

Folketrygd første år som andel av lønn ved utsatt uttak. Født i 1975

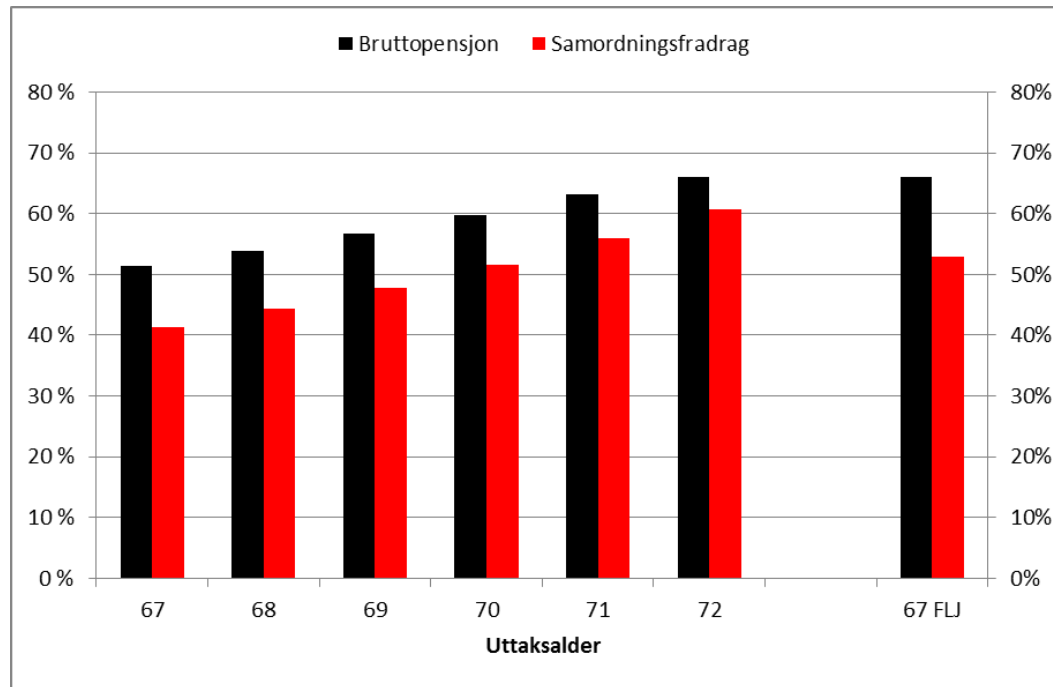

Uttaks- og opptjeningseffekt

I folketrygden er det to effekter som bidrar til at pensjonsnivået øker ved utsatt pensjonering

1. Uttakseffekten
pensjonsbeholdningen fordeles på færre år → lavere delingstall
2. Opptjeningseffekten
alleårsopptjening → pensjonsbeholdningen øker

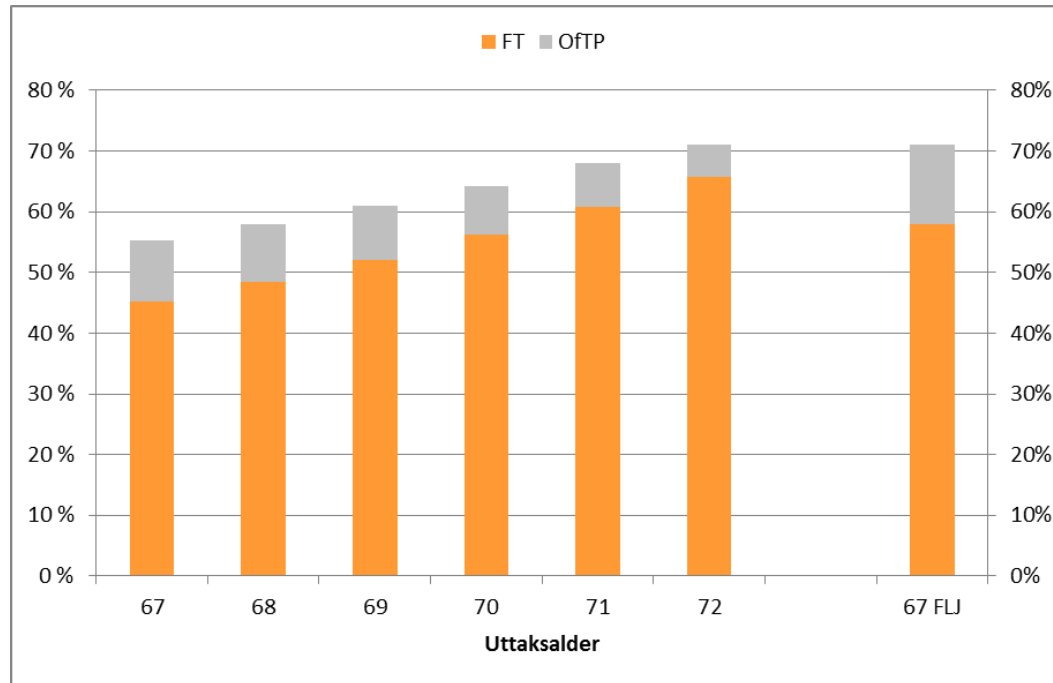
Bruttopensjon og samordningsfradrag ved ulike uttaksalder. Født i 1975

Tjenstepensjonen "spises opp"

For de som har full opptjening i offentlig tjenstepensjon er det **kun uttakseffekten** som bidrar til at pensjonsnivået øker ved utsatt pensjonering

Pensjon første år som andel av lønn ved utsatt uttak. Født i 1975

Tjenestepensjonen "spises opp"

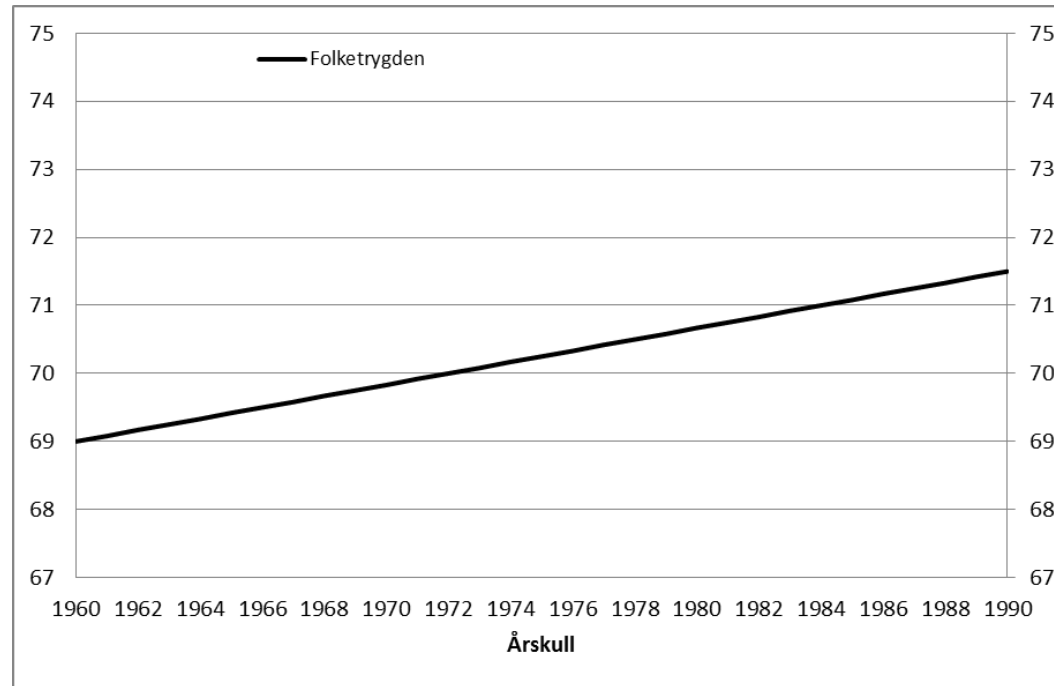
Tjenestepensjonen er differansen mellom bruttopensjonen og fradraget for folketrygden

Folketrygden øker mer ved utsatt uttak enn bruttopensjonen

Tjenestepensjonen "spises opp" ved utsatt uttak

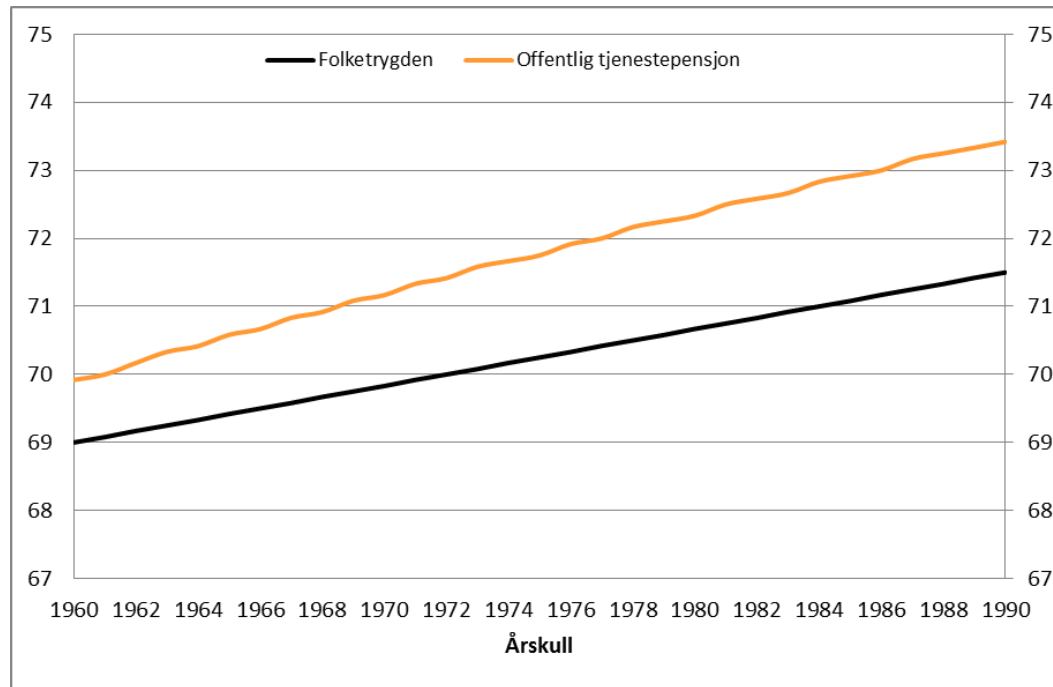
Vanskeligere å kompensere for effekten av
levealdersjusteringen med offentlig
tjenestepensjon

Nødvendig pensjoneringsalder for å kompensere for levealdersjusteringen

Levealdersjusteringen gjør at yngre årskull (med høyere forventet levealder) må jobbe lenger enn eldre årskull (med kortere forventet levealder) for å få like høy pensjon.

Nødvendig pensjoneringsalder for å kompensere for levealdersjusteringen

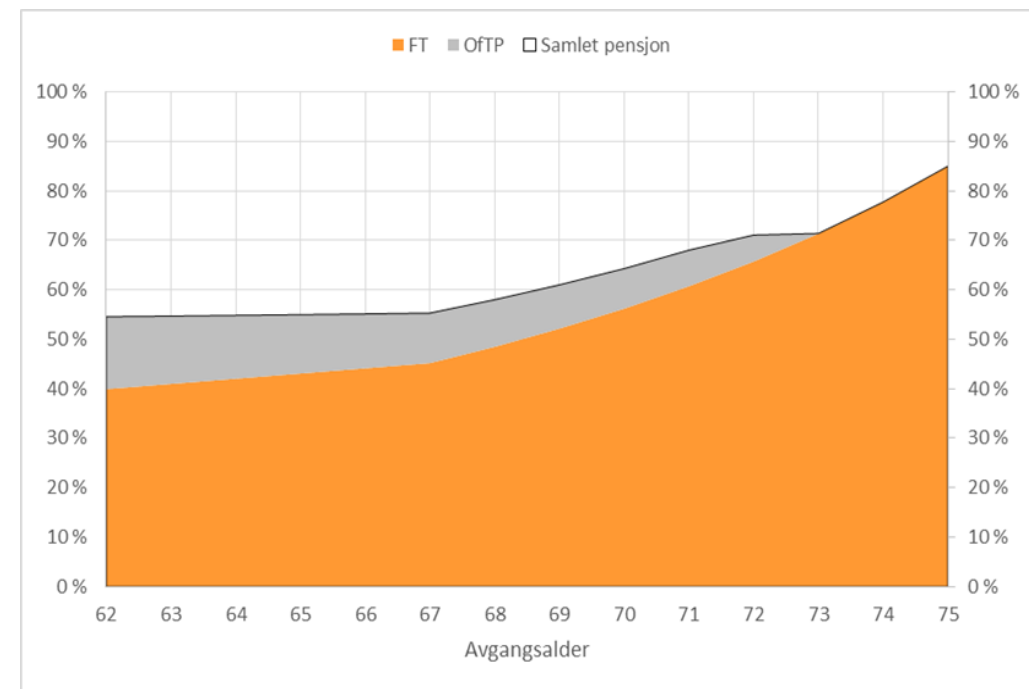

De som har full tjenestetid i offentlig tjenestepensjon må jobbe lengre enn de som har ordninger tilpasset pensjonsreformen for å kompensere for virkningen av levealdersjustering

Samfunnsmessige hensyn – styrke insentivene til arbeid

- Pensjonen påvirkes nå i liten grad av når den tas ut
- Ved full opptjening i tjenstepensjonen påvirkes ikke livsvarig pensjon av å utsette avgang fra arbeidslivet i alderen 62–66 år
- For de som jobber etter 67:
 - Bruttopensjonen øker mindre enn folketrygden
 - Tjenstepensjonen samordnes bort

Samlet livsvarig pensjon (første års alderspensjon) ved ulike uttaksalder, 1975-kullet

Samfunnsmessige hensyn – lette mobiliteten

- Kan tape store beløp i pensjon ved å bytte til privat sektor sent i karrieren
- Tapene er særlig knyttet til muligheten for tap av retten til AFP og til at kravet til tjenestetid for å få full tjenstepensjon kan øke fra 30 til 40 år
- Samlet kan dette redusere (nå)verdien av samlet pensjon med 1–2 millioner kroner.

Dagens offentlige tjenstepensjon vil forvitre

- AFP blir stadig mindre attraktiv som tidligpensjonsordning fordi levealdersjusteringen reduserer nivået fra 67 år for de som går av tidlig
- Med full opptjening må offentlig ansatte jobbe lengre enn i privat sektor for å kompensere for levealdersjusteringen
- For de som jobber etter 67 år, blir tjenstepensjonen en stadig lavere andel av samlet pensjon
- Utbetalingene fra tjenstepensjonsordningene vil bli stadig lavere for yngre årskull

Rapport 17. desember 2015

Problemstillinger

Ny modell for alderspensjon?

Hva bør skje med AFP?

Samordningsregler?

Særaldersgrenser?

Individuell garanti?

Innfasing?

Tilnærming

- Særaldersgrenser må vente!
- Samordningsregler og individuell garanti er en del av overgangsreglene, og må derfor vurderes i lys av og i sammenheng med den langsiktige løsningen
- Langsiktig løsning må på plass først
 - Ny modell for alderspensjon
 - Avklare AFP

Prinsipielt utgangspunkt

La til grunn i oppdragsbeskrivelsen:

- Alle år i jobb skal gi pensjonsopptjening
- Tjenestepensjonen skal beregnes uavhengig av folketrygden
- Pensjonen skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 år og kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet

- AFP kan ikke videreføres som en tidligpensjonsordning
- Alderspensjonen må utformes etter samme prinsipper som blant annet ny alderspensjon i folketrygden

Modellvalg alderspensjon: Innskuddspensjon?

- Forenklende med like pensjonsregler i privat og offentlig sektor
- *Innskuddspensjon*
 - Ren spareordning
 - Kapitalen = Summen av årlige innskudd og avkastning
 - Ved dødsfall tilfaller midlene arvingene
 - Normalt tidsbegrensede utbetalinger (til 77 år)

REJECTED

Modellvalg alderspensjon: Hybridpensjon?

- Forenklende med like pensjonsregler i privat og offentlig sektor
- *Hybridpensjon*
 - Spareordning med forsikringselementer
 - Normalt livsvarige pensjoner
 - Dødelighetsarv
 - Kan ha garantert regulering

Modellvalg alderspensjon: Påslagsordning!

- Vil ha livsvarige pensjoner og garantert regulering
- Vil ha kjønnsnøytrale regler for opptjening og uttak
- Svaret er: *Påslagsordning*
 - Pensjonsavtalen definerer årlig opptjening, ikke arbeidsgivers innskudd
 - Opptjeningen omregnes til årlig pensjon vha. folketrygdens delingstall
 - Enklere for den enkelte
 - Noe mer komplisert enn en hybrid for arbeidsgiverne og leverandørene

Påslagsordning

- Årlig pensjon beregnes ved at opptjeningen divideres med det kjønnsnøytrale delingstallet i folketrygden
- I hybriden skal pensjonskapitalen divideres med forventet gjenstående levetid, som er høyere for kvinner enn for menn
- Delingstallene i folketrygden er lavere enn forventet levealder fra tariffen
- Må skille mellom den **beholdningen** som representerer arbeidstakernes rettigheter og den **kapitalen** de fonderte ordningene må ha for å sikre disse rettighetene
- Kan derfor ikke direkte sammenligne **opptjeningssatser** i påslagsmodellen med **innskuddssatser** i hybrid og innskuddspensjon

Hva med AFP?

- Videreføre (verdien av) AFP som en selvstendig ytelse?
- Kompliserende med *både* tjenstepensjon og AFP
- AFP premierer arbeid til 62 år
- Å legge AFP inn i tjenstepensjonen kan gi noen svært høy pensjon
- Lagt til grunn at det skal være en selvstendig AFP-ytelse
 - Utformes etter mønster av ny AFP i privat sektor
 - Utformes på beholdningsform og uten tonivåuttak
- Beskriver også en «forsikret AFP»

Samordningsregler og individuell garanti

Samordningsregler:

- Bygger i stor grad på utredningene i 2012
- Tjenestepensjonen samordnes med beholdningen i folketrygden, men med noen samordningsfrie deler (et kronebeløp og en prosentandel av beholdningen)

Individuell garanti – Beskriver to alternativer:

1. Den eksisterende garantien fases gradvis ut med årskull
2. Fases ut ved at yngre årskull får en andel av garantien som avhenger av hvor stor andel av samlet opptjening som er før 2011

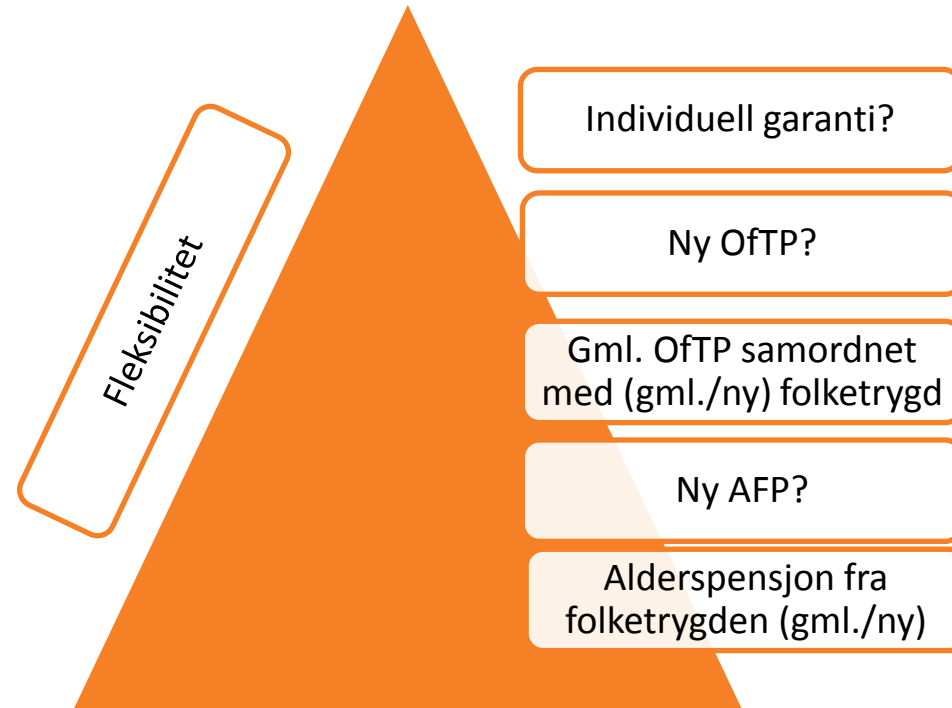
Regulering

- Rapporten legger til grunn at opptjente rettigheter skal reguleres i takt med den alminnelige lønnsveksten og at reguleringen i de fonderte ordningene skal finansieres ved en egen reguleringspremie på tilsvarende måte som i dag.
- Det legges til grunn at pensjoner under utbetaling årlig fortsatt skal reguleres med lønnsveksten fratrasket 0,75 prosent
- Dette vil som i dag utløse krav om balanseføring av pensjonsforpliktelser.
- Kostnadene for arbeidsgiver blir mindre forutsigbare enn ved for eksempel innskuddspensjon, men trolig mer forutsigbare enn med dagens ordning.

Innfasing: Hvem skal ha gamle/nye regler?

- Tre hovedelementer skal fases inn
 - Ny, fleksibel AFP
 - Flexibelt uttak av tjenstepensjon
 - Nye opptjeningsregler for alderspensjon
- Ny AFP og fleksibelt uttak av tjenstepensjon må henge sammen
- Årskullspesifikk innfasing: Fødselsår avgjør reglene
- Beskriver et tidsvindu for innfasing:
 - Senest: 1963-kullet bør ha full fleksibilitet og opptjening i ny ordning
 - Tidligere innfasing gjør at flere kan dra nytte av nye regler

Dette vil bli komplisert!

Veien videre...

- «Rapporten skal være grunnlag for å vurdere om man sammen med partene skal arbeide for å oppnå enighet om nye pensjonsløsninger for offentlig ansatte»
- 18. februar hadde statsråden møte med hovedorganisasjonene om offentlig tjenstepensjon.
- Da ble det klart at det er bred tilslutning til regjeringens ønske om å fortsette arbeidet.
- Arbeider med å avklare et mandat og en tidsplan for det videre arbeidet.

Veien videre...

- Det gjenstår fortsatt en del utredningsarbeid
- Oppnå enighet
- Høring(er)
- Proposisjon(er)
- Stortingsvedtak

⇒ *Tidligst nytt regelverk fra 2018*

Takk for oppmerksomheten!

